

Švenčionių rajono savivaldybės
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

2021 m.

MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMAS ŠVENČIONIŲ RAJONE (RODIKLIŲ ANALIZĖ - ATASKAITA)

Parengė visuomenės sveikatos stebėsenos
specialistė Raminta Kiškėnienė

Turinys

Turinys	2
TYRIMO APRAŠYMAS IR METODIKA	3
TYRIMO REZULTATAI IR APTARIMAS	5
TYRIMO APIMTYS IR SOCIODEMOGRAFINĖS RESPONDENTŲ CHARAKTERISTIKOS	5
MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS RODIKLIAI	7
1.Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas	7
2.Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, mityba)	10
2.1. Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis	10
2.2. Mitybos įpročiai bei burnos higiena	12
3.Rizikingas elgsys	17
3.3.Tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimas	17
3.2.Alkoholio vartojimas	17
3.3.Narkotinių medžiagų vartojimas	18
3.4.Saugumas kelyje	19
3.5. Patyčios	21
3.6. Saugumas namų ir mokyklos aplinkoje	23
IŠVADOS	26

TYRIMO APRAŠYMAS IR METODIKA

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ataskaitoje pateikiami apibendrinti 2020 m. rugsėjo mėn. Švenčionių rajono savivaldybėje atlikto antrojo mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 (pirmų gimnazijos) klasių mokinių gyvenimo tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas vykdamas Sveikatos apsaugos ministro įsakymą, nurodantį periodiškai savivaldybėse atlikti gyvenimo tyrimus.

Teisės aktai, reglamentuojantys gyvenimo tyrimų organizavimo ir vykdymo tvarką:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. V-1387 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. V-637 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

Tyrimo tikslas – įvertinti Švenčionių rajono savivaldybės mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo, elgsenos ir sveikatos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pateikti respondentų sociodemografinius duomenis.
2. Ištirti Švenčionių raj. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir elgsenos ypatumus ir palyginti su visos Lietuvos duomenimis.
3. Ištirti Švenčionių raj. mokyklinio amžiaus vaikų sveikatą ir palyginti su visos Lietuvos duomenimis.

Tyrimo objektas – Pabradės “Žeimenos” gimnazijos, Pabaradės “Ryto“ gimnazijos, Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazijos ir Švenčionėlių Karaliaus Mindaugo gimnazijos 5-os, 7-os bei 9-os klasės mokinių gyvenimo ir sveikata.

Tyrimo instrumentas.

Vaikų gyvenimo tyrimo klausimynas sudarytas remiantis Lietuvoje keletą metų vykdomų tyrimų anketomis: Finbalt, ESPAD (angl. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs), CINDI Health Monitor, EHIS (angl. European Health Interview Survey), HBSC. Gyvenimo klausimynas buvo išbandytas pilotinių tyrimų metu, koreguotas atsižvelgiant į pilotinės studijos rezultatus bei ekspertų nuomonę. Psichometrinės klausimynų savybės nebuvo vertintos.

Vaikų gyvenimo tyrimo instrumentas apima platų spektrą klausimų, vertinančių gyvenimą (mitybos įpročius, fizinį aktyvumą, tabako, alkoholio, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą, elektroninių cigarečių rūkymą), patyčių, smurto šeimoje, saugumo kelyje, asmens higienos, laimingumo, savo sveikatos ir išvaizdos vertinimo, pasyvaus laisvalaikio paplitimą

Taip pat vertinamos skirtingos vaikų demografinės charakteristikos (lytis, amžius, šeiminei padėtis, namų aplinka, tėvų užimtumas).

Duomenų analizės metodai.

Surinkti anketinės apklausos duomenys analizuoti „MS Excel 2016“ ir IBM SPSS Statistics programomis. Lietuvos rodikliai naudoti iš Higienos instituto parengtos rodiklių suvestinės – ataskaitos „Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimas“, 2020.

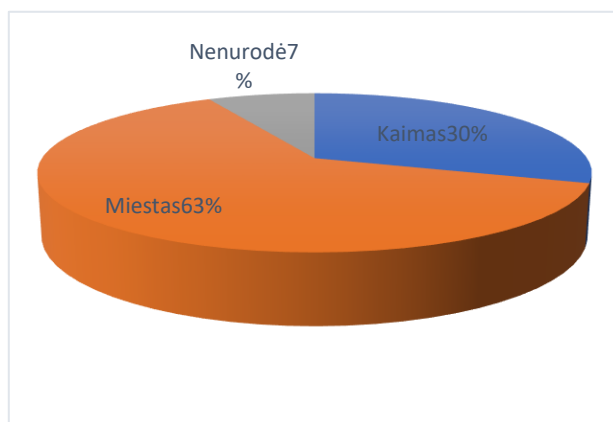
Tyrimas atskleidžia esamą mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo situaciją Švenčionių rajono savivaldybėje, pateikia įrodymus kryptingam sveikatą stiprinančios veiklos planavimui rajone, o ateityje ir vėl atlikus pakartotinius tyrimus - galimybę stebėti rodiklių pokyčius.

TYRIMO REZULTATAI IR APTARIMAS

TYRIMO APIMTYS IR SOCIODEMOGRAFINĖS RESPONDENTŲ CHARAKTERISTIKOS

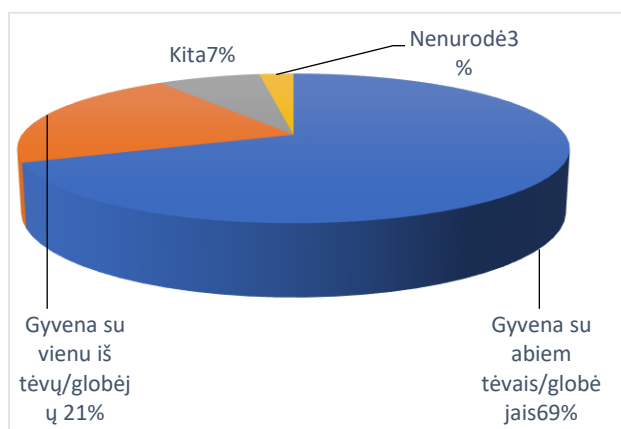
Švenčionių rajono savivaldybėje, mokinių gyvenamosios tyrimo, dalyvavo 497 mokiniai: 267 berniukai (54 proc.), 226 mergaitės (45 proc.). Pagal klases mokiniai pasiskirstė taip: 179 (36,0 proc.) penktos klasės mokinių, 147 (29,6 proc.) septintos klasės mokiniai ir 166 (33,4 proc.) devintos klasės mokiniai. Tyrimo dalyvavusių mokinių amžius svyravo nuo 10 iki 15 metų.

Didžioji dalis (63 proc.) apklaustųjų nurodė gyvenantys mieste ir 30 proc. gyvenantys kaimo vietovėje (1 pav.).

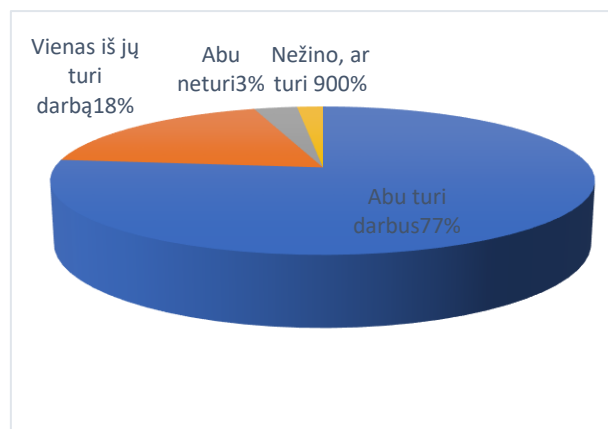

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamą vietą (proc.)

Mokinių buvo klausama apie savo šeimos padėtį ir tėvų (globėjų) užimtumą. Didžioji dalis mokinių (69 proc.) nurodė, kad gyvena su abiem tėvais (2 pav.) ir (77 proc.) nurodė, jog abu tėvai yra dirbantys (3 pav.).

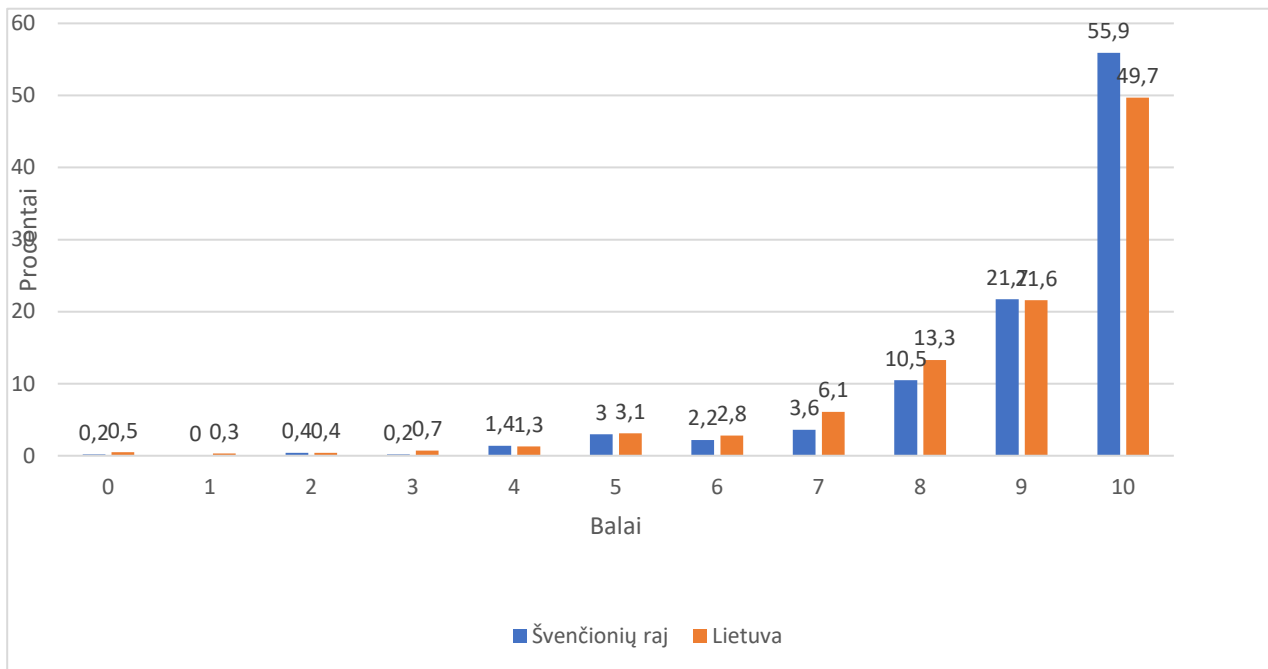

2 pav. Šeimos padėtis (proc.)

3 Pav. Tėvų (globėjų) užimtumas (proc.)

Mokiniai turėjo įvertinti pasitenkinimą santykiškai šeimoje balais nuo 0 (visai nepatenkintas) iki 10 (labai patenkintas). Švenčionių raj. mokinių pasitenkinimo vidurkis – 9 balai. Didžiausia mokinių dalis tiek Švenčionių r., tiek Lietuvoje santykius šeimoje įvertino geriausiu balu – 10 (atitinkamai 55,9 ir 49,7 proc. mokinių) (4 pav.).

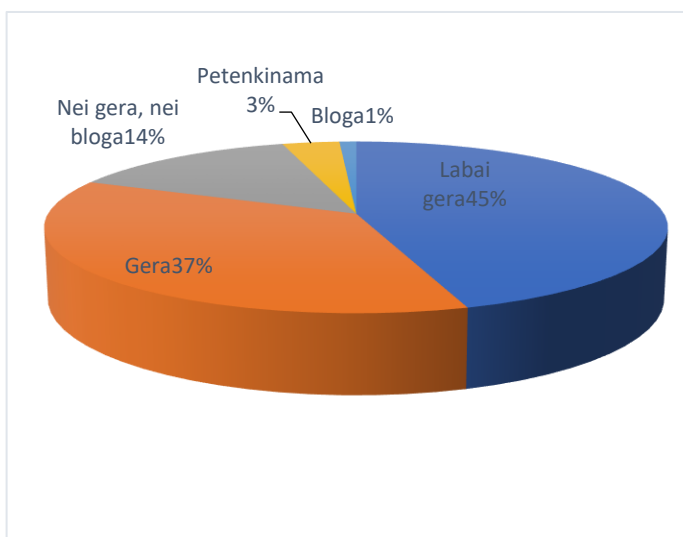

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pasitenkinimą santykiškai šeimoje (0 – visai nepatenkintas, 10 – labai patenkintas).

MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS RODIKLIAI

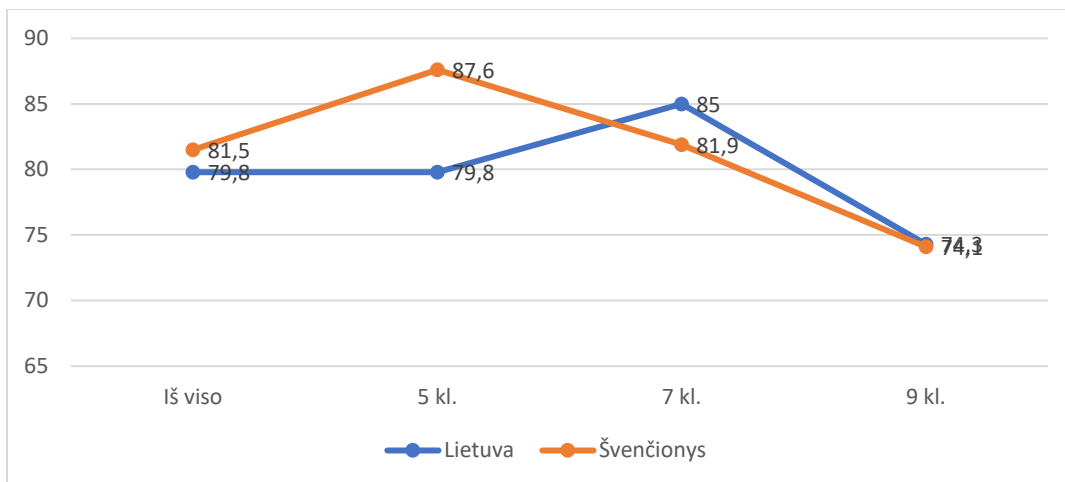
1. Laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas

Švenčionių raj. mokiniai buvo klausiami apie savo sveikatos, išvaizdos vertinimą ir laimingumą. 45 proc. vaikų atsakė, kad vertina savo sveikatą labai gerai, 37 proc. mokinių nurodė esantys geros sveikatos. 17 proc. mokinių sveikatą vertina pakankamai neutraliai, o (1 proc.) nurodė besijaučiantys blogai (5 pav.).

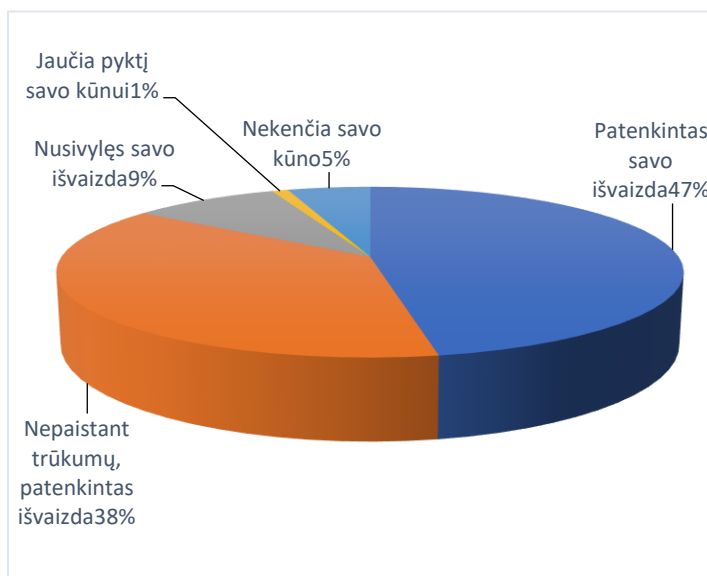
5 pav. Sveikatos vertinimas (proc.)

Lygindami Švenčionių r. ir Lietuvos mokyklinio amžiaus vaikų sveikatos vertinimą, matome, kad tiek Švenčionių r. tiek bendrai Lietuvoje panaši dalis mokinių savo sveikatą vertina labai gerai ir gerai. Pačiais sveikčiausiais save laiko 5 kl. mokiniai – 87,6 proc., o Lietuvoje 7 kl. mokiniai – 85 proc. (6 pav.).

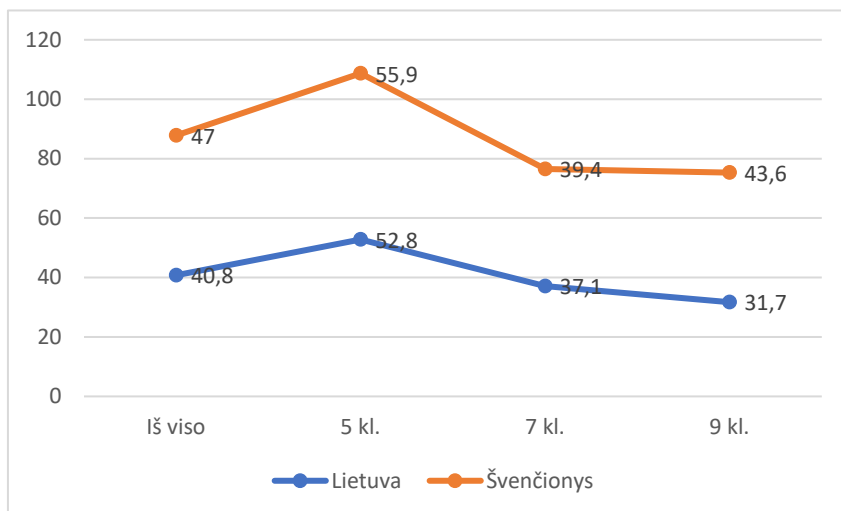
6 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina labai gerai arba gerai, dalis (proc.)

Mokiniai turėjo atsakyti, kaip vertina savo išvaizdą. 47 proc. Švenčionių raj. mokinių nurodė, kad yra patenkinti savo išvaizda, 38 proc. – kad, nepaisant tam tikrų trūkumų, yra patenkinti savo išvaizda, 9 proc. yra nusivylę savo išvaizda, o dar 5 proc. mokinių nekenčia savo kūno (7 pav.).

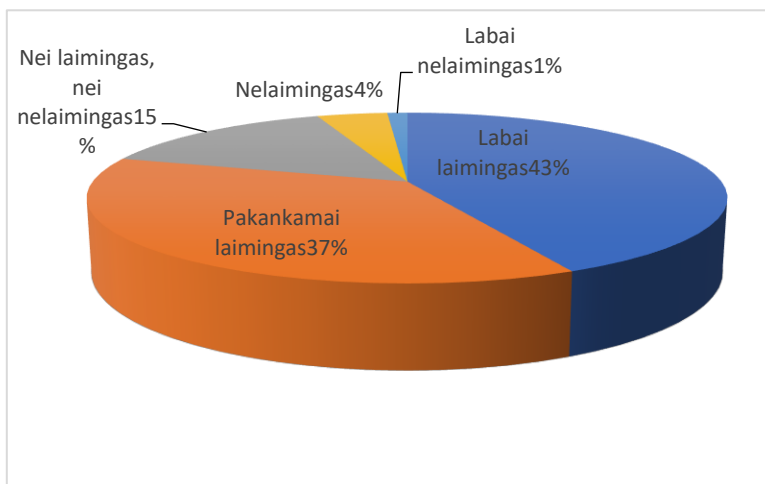
7 pav. Kūno vertinimas (proc.)

Švenčionių r., kaip ir Lietuvoje, 5 kl. mokiniai sudaro didžiąją dalį respondentų, kurie yra labiausiai patenkinti savo išvaizda. Lyginant bendrus vidurkius, Švenčionių r. mokiniai vertina savo išvaizdą geriau nei bendrai Lietuvoje (atitinkamai 47 proc. ir 40,8 proc.). (8 pav.).

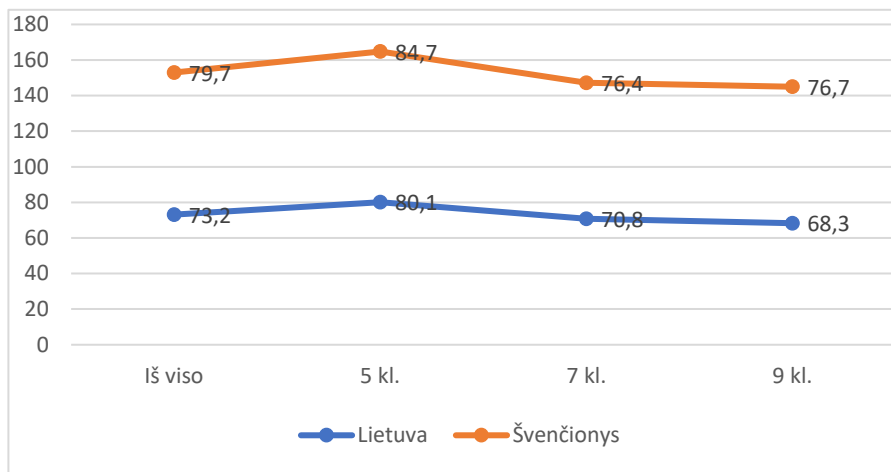
8 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis (proc.)

Į klausimą, kaip vertinate savo dabartinį gyvenimą, - 43 proc. vaikų atsakė, kad jaučiasi labai laimingi, 37 proc. jaučiasi pakankamai laimingi na, o 5 proc. mokinių prisipažino, kad yra nelaimingi arba labai nelaimingi (9 pav.).

9 pav. Dabartinio gyvenimo vertinimas (proc.)

Lygindami Švenčionių r. ir Lietuvos mokyklinio amžiaus vaikų laimingumą, matome, kad Švenčionių r. net 6,5 proc. mokinių yra daugiau, kurie vertina savo gyvenimą kaip laimingą ar net labai laimingą. Pačiais laimingiausiais tiek Lietuvoje, tiek Švenčionių r. save laiko 5 kl. mokiniai (atitinkamai 80,1 proc. ir 84,7 proc.) (10 pav.).

10 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi labai laimingi arba pakankamai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.).

2. Sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, mityba)

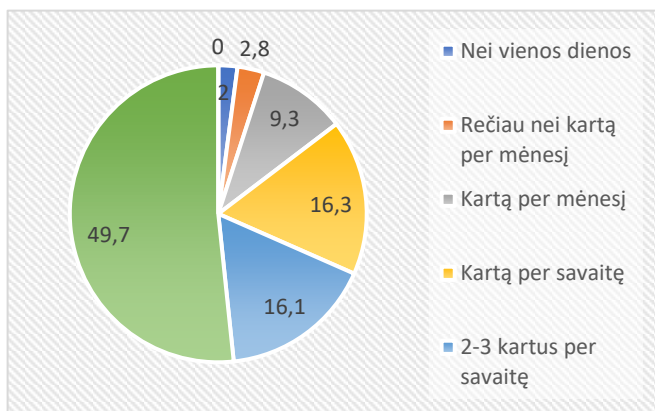
2.1. Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis

Fizinis aktyvumas – tai veiksnys, kuris formuoja žmogaus organizmą ir jo funkcijas. Jis ugdo ir stiprina visas organizmo sistemas, veikia jų funkcijas ir gyvybingumą.

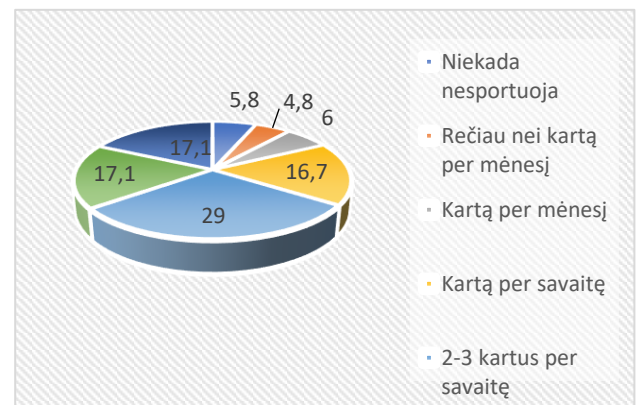
Žmogui fizinis aktyvumas reikalingas lygiai tiek pat, kiek maistas ir oras. Laikoma, kad judėjimas yra pagrindinis biologinis žmogaus raidos veiksnys, skatinantis organizmo vystymąsi.

Pagal Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijas, vaikai ir paaugliai kasdien turi sukaupti mažiausiai 60 min. vidutinio ar didelio intensyvumo fizinės veiklos.

Išanalizavus mokyklinio amžiaus vaikų fizinį aktyvumą paaiškėjo, kad pakankamu dažniu (5 ir daugiau dienų per savaitę) daugiausiai (49,7 proc.) vaikų juda tik lankydami mokyklą (11 pav.), o laisvalaikiu tokiu dažniu juda tik (17,1 proc.) mokinių (12 pav.). Kartą per mėnesį ir rečiau juda 12,3 proc. mokinių (kartu su fizinio ugdymo pamokomis) ir 16,6 proc. laisvalaikiu (11 ir 12 pav.).

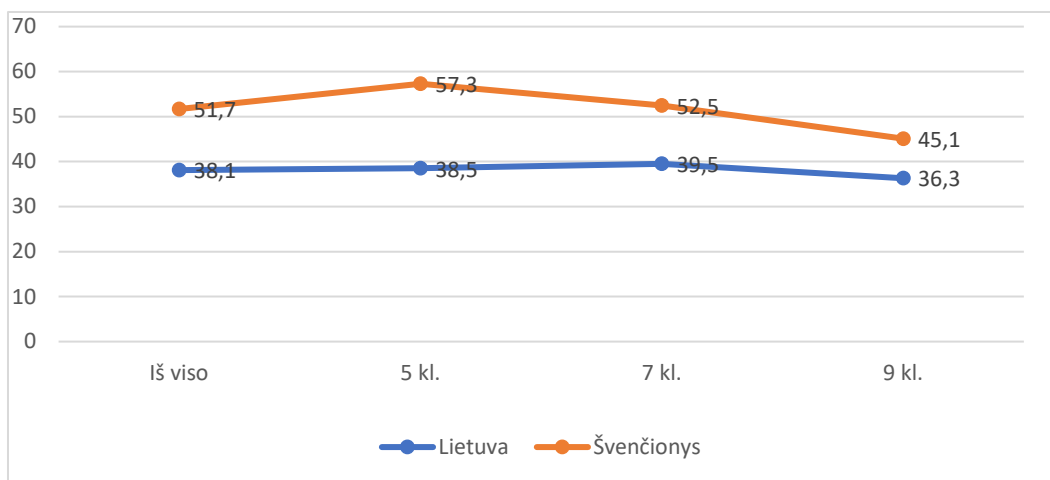
11 pav. Fizinis aktyvumas bent 60 min. (kartu su fizinio ugdymo pamokomis), (proc.)

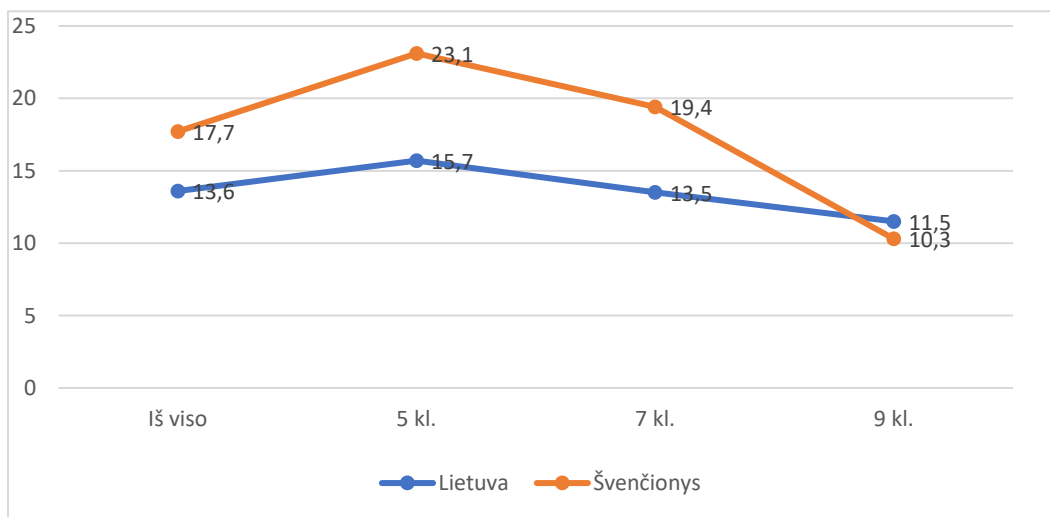
12 pav. Fizinis aktyvumas bent 60 min. laisvalaikiu (proc.)

Lyginant Švenčionių r. fizinio aktyvumo rodiklius ir bendrus Lietuvos rodiklius paaiškėjo, kad net 13,6 proc. daugiau Švenčionių r. mokinių, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinaisi ar sportuoja bent 60 min (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis). Švenčionių rajone labiausiai aktyvūs 5 kl. mokiniai, o Lietuvoje visų analizuotų klasių mokinių aktyvumas nežymiai skiriasi. (13 pav.)

Savaitgaliais taip pat didesnė dalis (4 proc.) Švenčionių r. mokinių (lyginant su Lietuva), kurie kasdien, ne pamokų metu, sportuoja apie 60 min. ir ilgiau. Aktyviausi yra 5 klasės mokiniai tiek Lietuvoje (17,7 proc.) tiek Švenčionių raj. (23,1 proc.) (14 pav.).

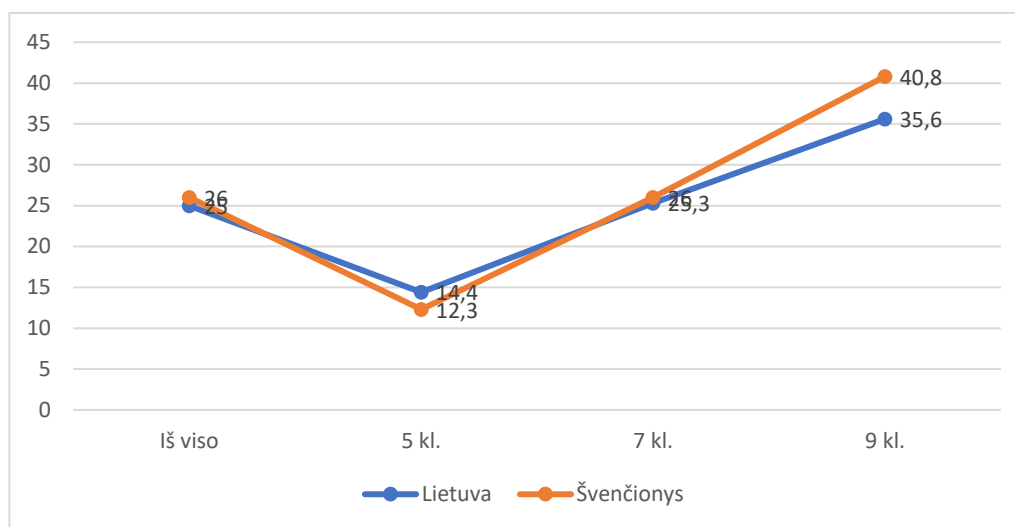

13 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankštinaisi ar sportuoja bent 60 min (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis (proc.)

14 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, sportuoja apie 60 min. ir ilgiau, dalis (proc.)

Mokinių buvo klausiama apie pasyvų laisvalaikį, kiek jie laiko praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono). Ypač pasyviai (4 ir daugiau valandų per dieną prie ekranų) laisvalaikį leidžia 26 proc. Švenčionių r. mokinių, ir šiek tiek viršija Lietuvos vidurkį (25 proc.). Pastebime tendenciją, kad labiau pasyviai laisvalaikį leidžia vyresnio amžiaus mokiniai (15 pav.).

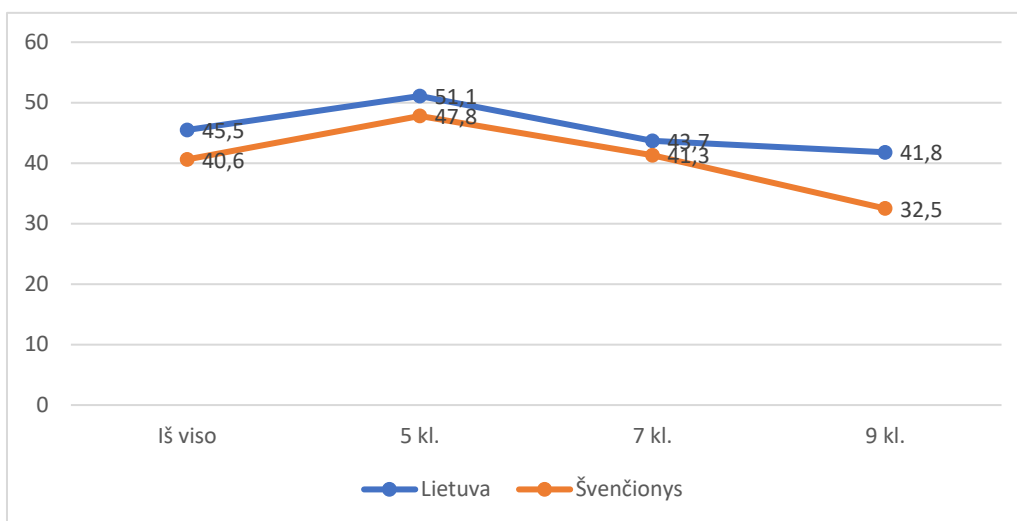

15 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono), dalis (proc.)

2.2. Mitybos įpročiai bei burnos higiena

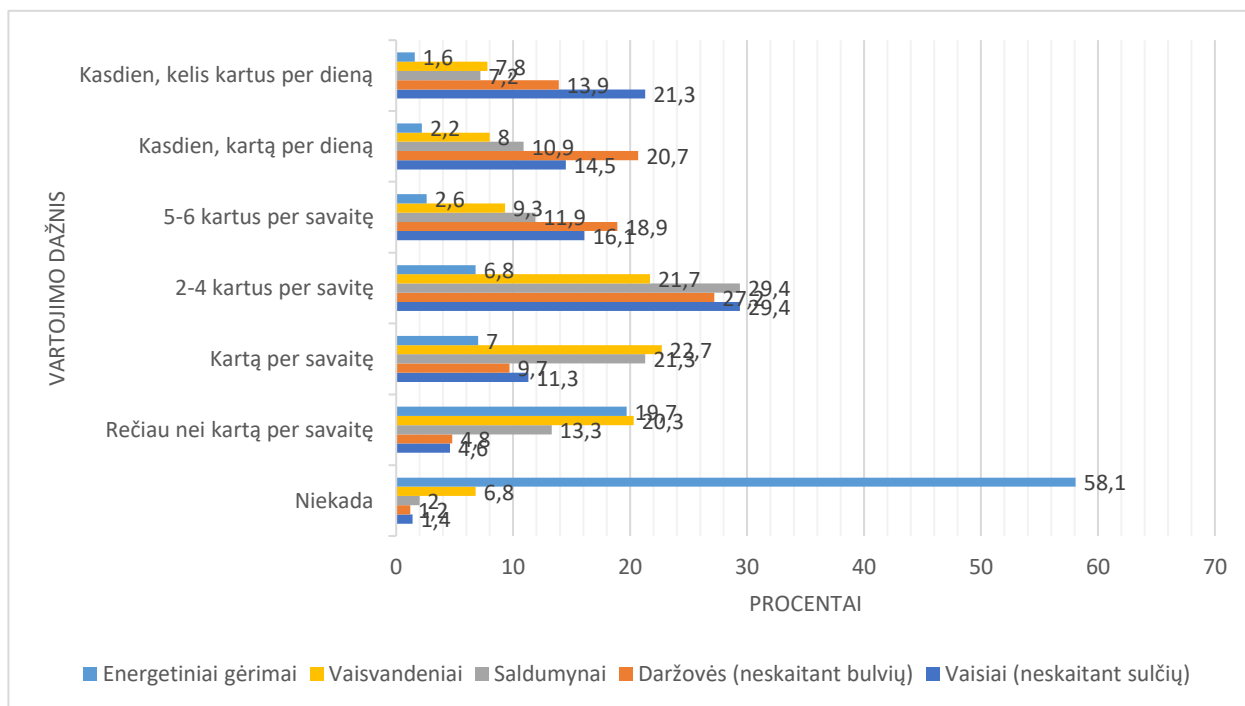
Sveika mityba – vienas svarbiausių sveikos gyvensenos veiksnių, tai įvairus ir tinkamai parinktas maistas, aprūpinantis organizmą būtinu angliavandenių, riebalų, baltymų, vitaminų ir mineralų kiekiu.

2020 m. tyrimo duomenimis, Švenčionių r. kasdien pusryčiauja 40,6 proc., o Lietuvoje – 45,5 proc. mokinių. Didžiausia, kasdien pusryčiaujančių mokinių, dalis tarp Švenčionių r. ir Lietuvos yra 5 kl. mokiniai (atitinkamai 47,8 proc. ir 51 proc.) (16 pav.).

16 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.)

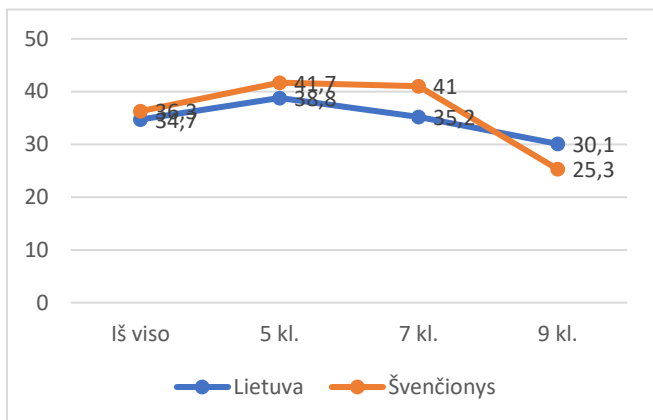
Paklausus Švenčionių r. mokinių, kaip dažnai jie valgo vaisius ir daržoves, didžioji jų dalis nurodė, kad jas valgo 2-4 dienas per savaitę dažnumu (29,4 proc. taip dažnai valgo vaisius, 27,2 proc. – daržoves), kasdien po kartą ar kelis kartus per dieną vaisius valgo 32,4 proc. mokinių, daržoves – 21,3 proc. mokinių. Visai daržovių ir vaisių nevalgo arba valgo rečiau nei kartą per savaitę (vaisius – 6 proc., daržoves taip pat 6 proc. mokinių) (17 pav.).

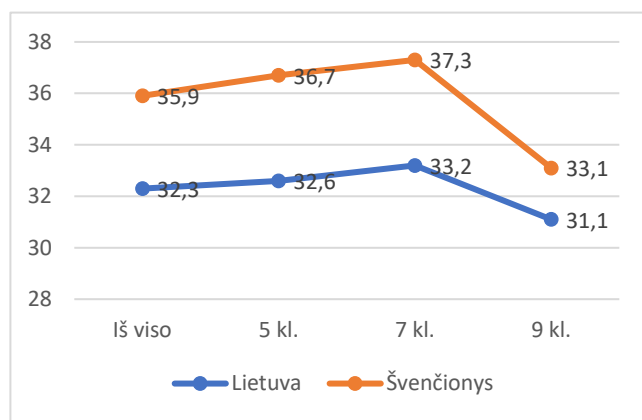
17 pav. Tam tikrų maisto produktų vartojimo dažnis (proc.)

Lyginant Švenčionių rajono ir Lietuvos mokinių vaisių ir daržovių vartojimą matome, kad didžiausia mokinių dalis, kasdien valganti vaisius yra tarp 5 kl. mokinių (didesnė dalis Švenčionių

r. mokinių). Šiek tiek didesniu daržovių vartojimu, tiek Švenčionių r. tiek bendrai Lietuvoje, pasižymi 7 klasės mokiniai. Švenčionių rajono mokiniai, nei Lietuvos, linkę dažniau valgyti daržoves. (18 ir 19 pav.).

18 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisių, dalis (proc.).

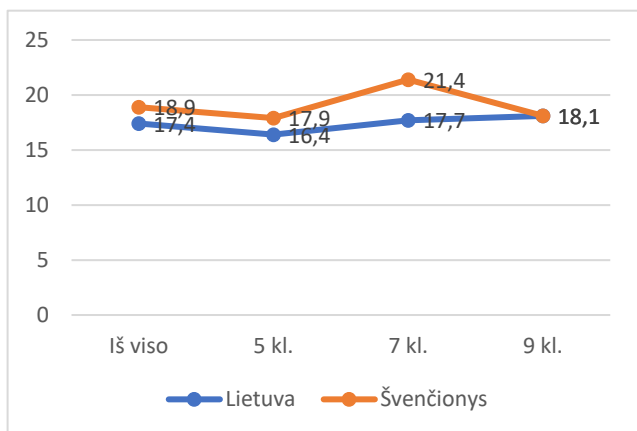

19 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves, dalis (proc.).

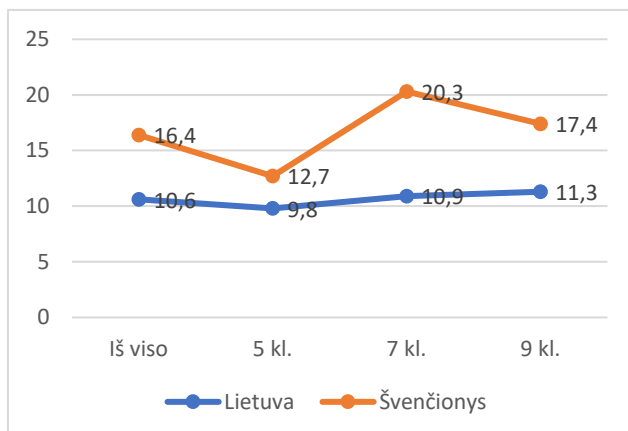
Mokiniai turėjo įvertinti, kokių dažnumu valgo saldumynus, geria gazuotus saldžiuosius ir energinius gėrimus. Švenčionių r. mokiniai saldumynus dažniausiai renkasi 2-4 kartus per savaitę (29,4 proc.) (17 pav.) Dažniau nei kartą per dieną saldumynus, tiek Švenčionių r. tiek bendrai Lietuvos, vartoja 7 kl. mokiniai (20 pav.).

Vaisvandenių Švenčionių rajono moksleiviai dažniausiai vartoja kartą per savaitę (22,7 proc.). Bent kartą per dieną gazuotus saldžiuosius gėrimus renkasi daugiau Švenčionių r. moksleivių (16,4 proc.) nei Lietuvos (10,6 proc.). Vaisvandenių labiau linkę vartoti vyresniųjų klasių moksleiviai (21 pav.).

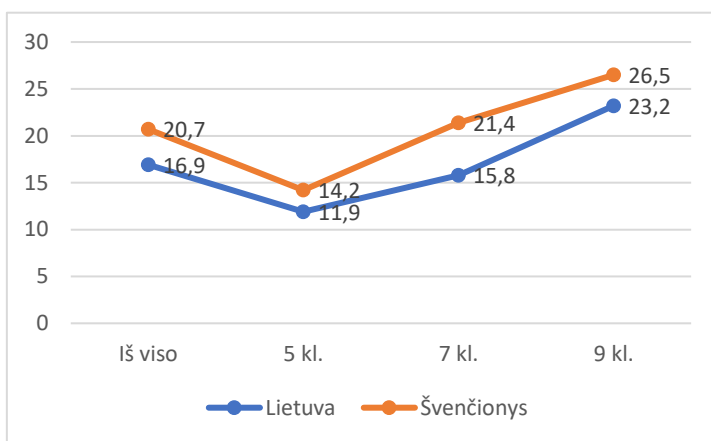
Išanalizavus energinių gėrimų vartojimo dažnį paaiškėjo, kad 58,1 proc. rajono mokinių visiškai jų nevalo. (17 pav.), o kartą per savaitę renkasi 20,7 proc. Švenčionių r. mokinių ir 16,9 proc. Lietuvos. Energinis gėrimus dažniau linkę vartoti vyresniųjų klasių mokiniai (22 pav.).

20 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)

21 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną vartoja vaisvandenius, dalis (proc.)

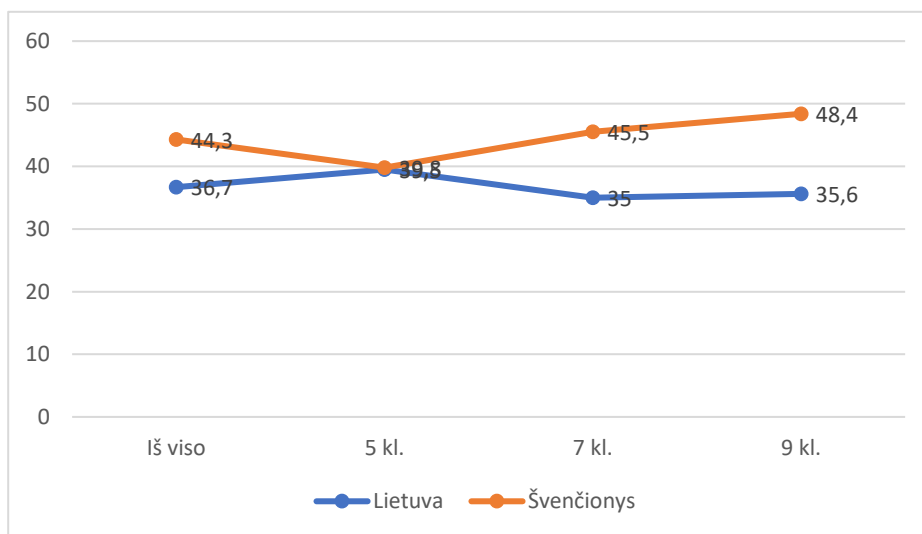
22 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savaitę geria energinius gėrimus, dalis (proc.)

Nagrinėjant vaikų mitybos įpročius labai svarbu nustatyti kiek vaikai papildomai vartoja druskos, šiuo metu padidėjęs kraujo spaudimas yra ne tik suaugusiųjų sveikatos problema. Visame pasaulyje pastebima arterinio kraujospūdžio didėjimo tendencija ne tik tarp suaugusiųjų, bet ir tarp vaikų.

Nors vaikams padidėjusio kraujo spaudimo priežastimi dažniausiai būna įvairios ligos (širdies, inkstų), tačiau vis dažniau vaikams, kaip ir suaugusiems, padidėjęs kraujo spaudimas išsivysto dėl antsvorio, mažo fizinio aktyvumo ir netinkamos mitybos. Per didelis suvartojamos druskos kiekis yra vienas iš netinkamos mitybos komponentų.

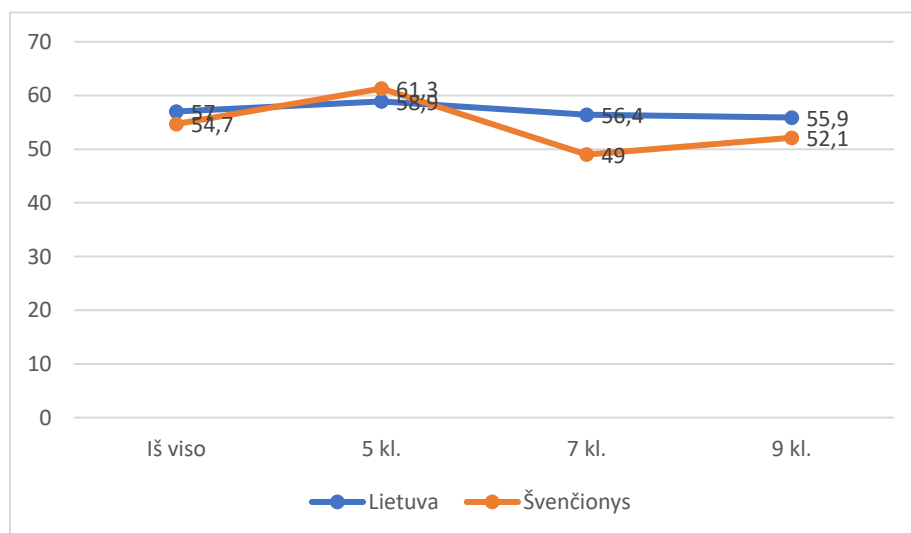
Moksliniais tyrimais nustatyta, kad vaikai, kurie vartoja per daug druskos, turi 2-3 kartus didesnę tikimybę sirgti hipertenzija nei vaikai, kurie suvartoja mažiau druskos. Gretutiniai veiksniai, tokie kaip antsvoris arba nutukimas, vaikams, kurie vartoja per daug druskos, padidėjusio kraujo spaudimo atsiradimo riziką padidina daugiau nei tris kartus.

Išanalizavus tyrimo duomenis 44,3 proc. tirtų Švenčionių r. mokinių, o Lietuvoje 36,7 proc. mokinių, kurie papildomai nededa druskos į jau paruoštą maistą. Lietuvos mastu dažniausiai papildomai nevartoja druskos 5 kl., o Švenčionių r. 9 kl. mokiniai (23 pav.).

23 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)

Buvo tiriami vaikų burnos higienos įgūdžiai. Mokiniai turėjo atsakyti, kaip dažnai valosi dantis šepetėliu ir pasta. 54,7 proc. Švenčionių r mokinių valosi dantis kelis kartus per dieną, Lietuvos vidurkis didesnis – kas antras vaikas (57 proc.) (24 pav.).

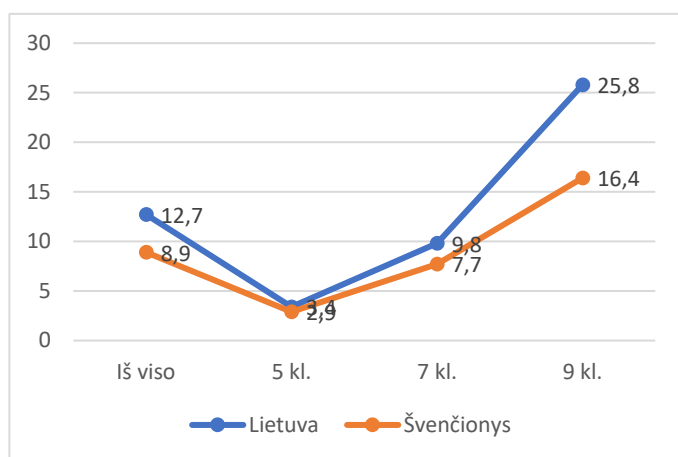
24 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.)

3. Rizikingas elgesys

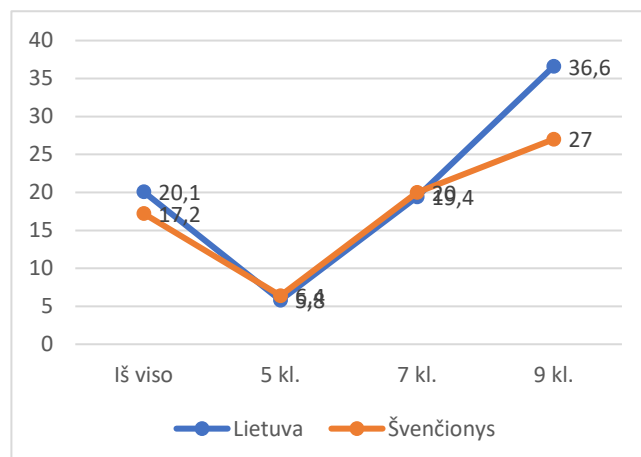
3.3. Tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimas

Tyrimo metu nustatyta, kad per paskutinius 12 mėn. bent kartą tabako gaminius rūkė 8,9 proc. Švenčionių r. mokinių ir 12,7 proc. Lietuvos mokinių (25 pav.). Švenčionių r. tabaką rūkantys mokiniai lanko 9 kl. (rūko 16,4 proc. devintokų). Bendrai Lietuvoje buvo nustatyta apie 25,8 proc. 9 kl. mokinių, kurie bent vieną kartą per 12 mėn. rūkė tabako gaminius.

Per paskutinius 12 mėn. bent kartą elektronines cigaretes ir panašius elektroninius įtaisus naudojo 17,2 proc. Švenčionių r. mokinių ir 20,1 proc. Lietuvos mokinių (26 pav.). Švenčionių r. ir Lietuvoje didžiausia tokių mokinių dalis lanko 9 kl. (atitinkamai 27 proc. ir 36,6 proc.).

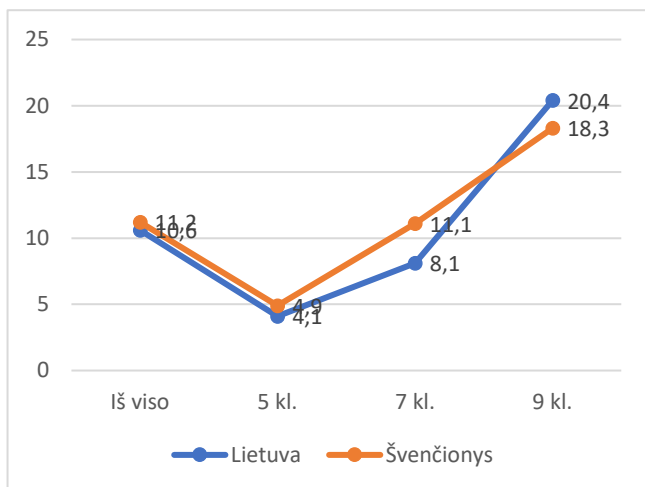
25 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)

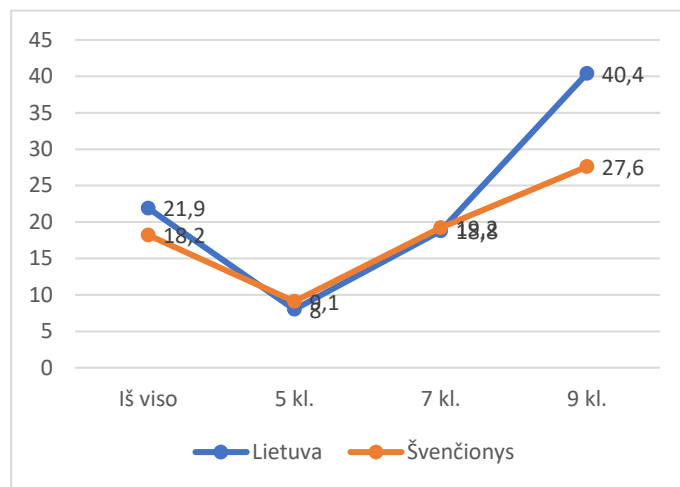
26 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)

3.2. Alkoholio vartojimas

Mokiniai buvo klausiami apie alkoholinių gėrimų vartojimą. Alkoholinius gėrimus daugiau vartoja vyresnio amžiaus mokiniai: per paskutinius 12 mėn. Švenčionių r. alkoholį vartojo 27,7 proc., Lietuvoje – 40,4 proc. 9 kl. mokinių, o per paskutines 30 d. – 18,3 proc. Švenčionių r. ir 20,4 proc. Lietuvos 9 kl. mokinių (27 ir 28 pav.). Kas penktas Švenčionių r. ir Lietuvos mokinys nurodė, kad per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus (28 pav.).

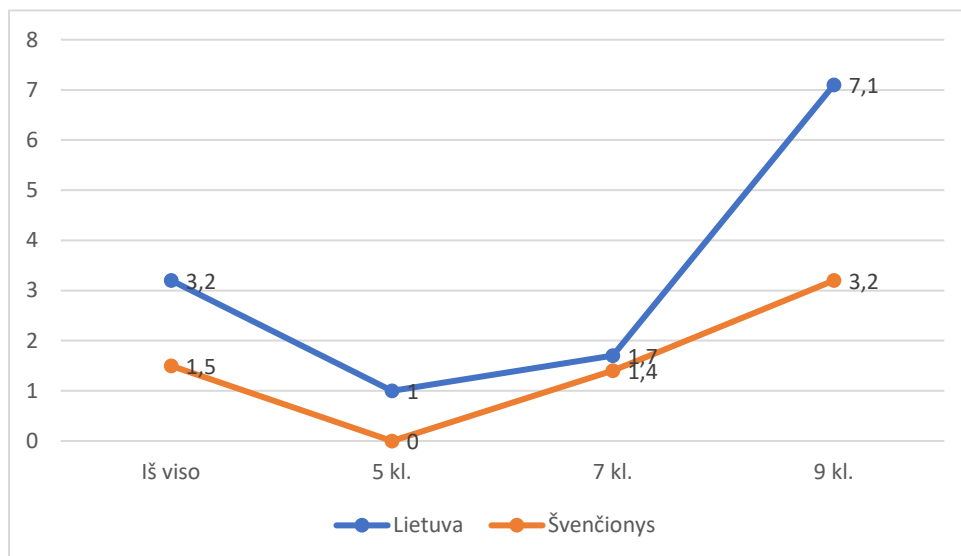
27 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)

28 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)

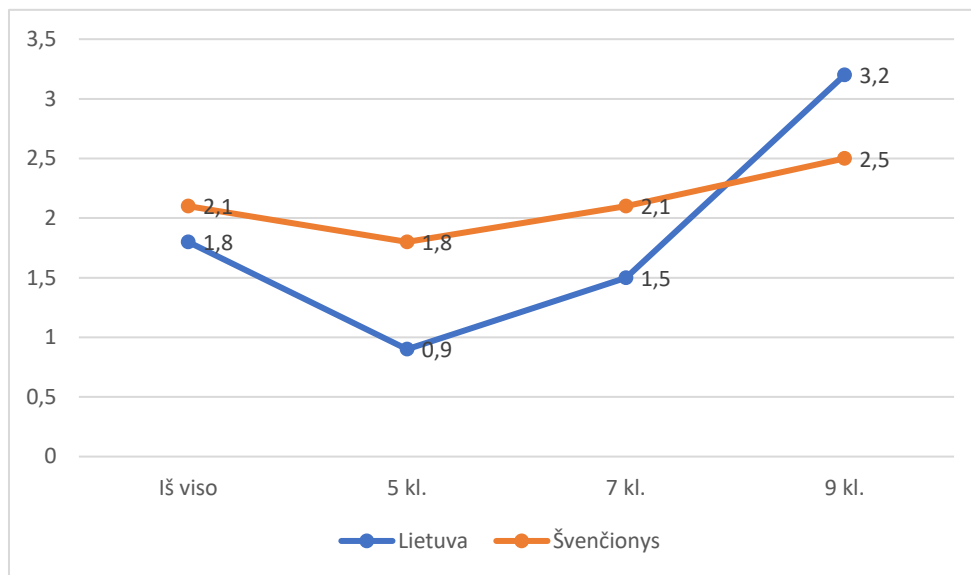
3.3. Narkotinių medžiagų vartojimas

Tyrimo metu paklausus Švenčionių r. mokinių apie kanapių vartojimą, matome, kad bent kartą per savo gyvenimą vartojo 1,5 proc. mokinių, daugiausiai besimokančių 9 kl. (29 pav.). Švenčionių r. kanapių vartojimo rodiklis šiek tiek daugiau nei dvigubai mažesnis nei Lietuvos vidurkis.

29 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis (proc.)

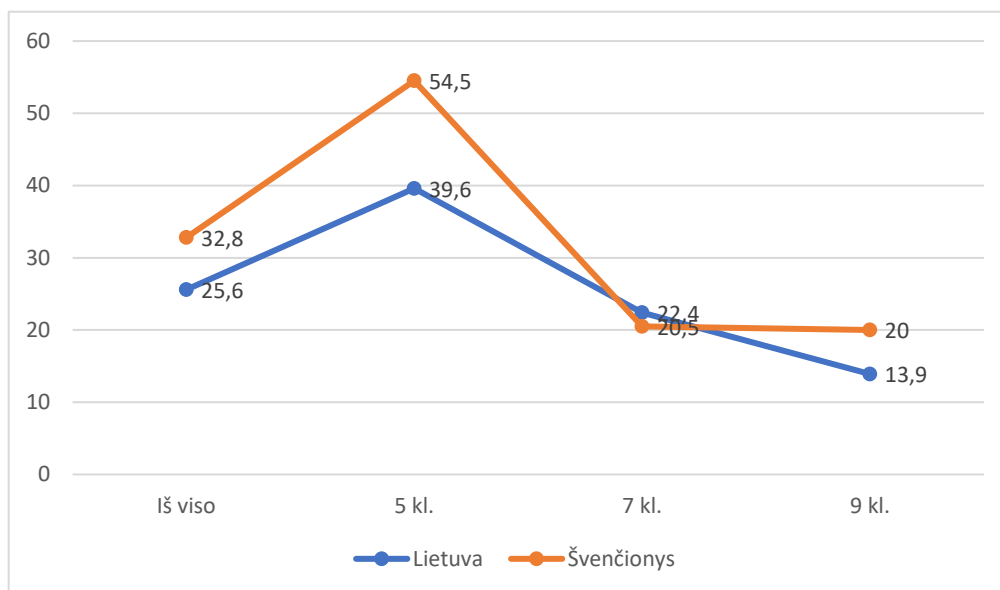
Kitas narkotines medžiagas, išskyrus kanapes, Švenčionių r. bent kartą per savo gyvenimą vartojo 1,8 proc. mokinių, šis rodiklis beveik nenusileidžia bendram šalies vidurkiui 2,1 proc. Tiek Švenčionių r. tiek Lietuvoje bent kartą per savo gyvenimą tokias medžiagas yra vartoję visų tyrime dalyvavusių klasių mokiniai (30 pav.).

30 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.)

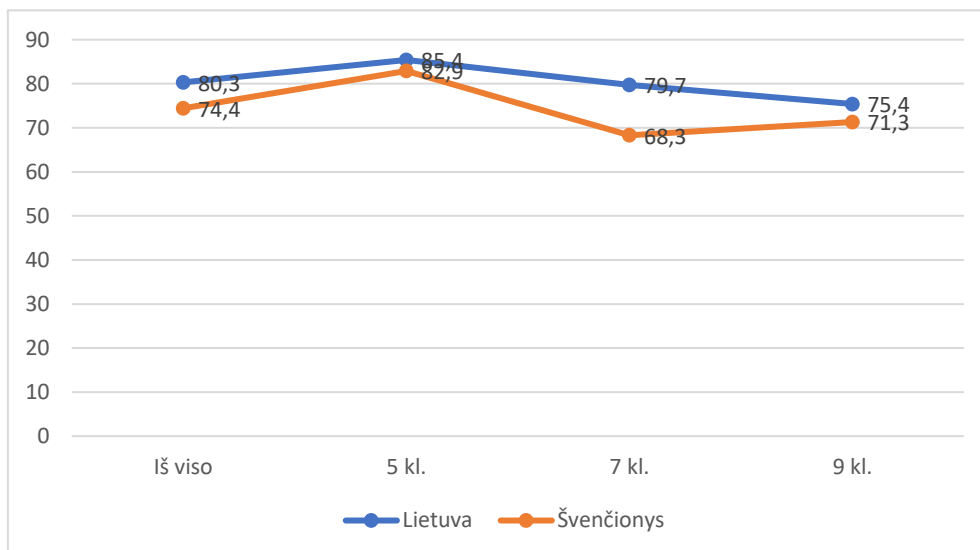
3.4.Saugumas kelyje

Tyrimo metu buvo domimasi, kiek yra mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiuoju paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus. Lietuvoje atšvaitus nešioja kas ketvirtas vaikas (25,6 proc.), Švenčionių r. savo saugumu mokiniai rūpinasi labiau (32,8 proc.) (31 pav.). Daugiausia atšvaitus tiek Lietuvoje, tiek Švenčionių r. nešioja jaunesnio amžiaus mokiniai (5 kl.), mažiausiai – vyresniųjų klasių mokiniai.

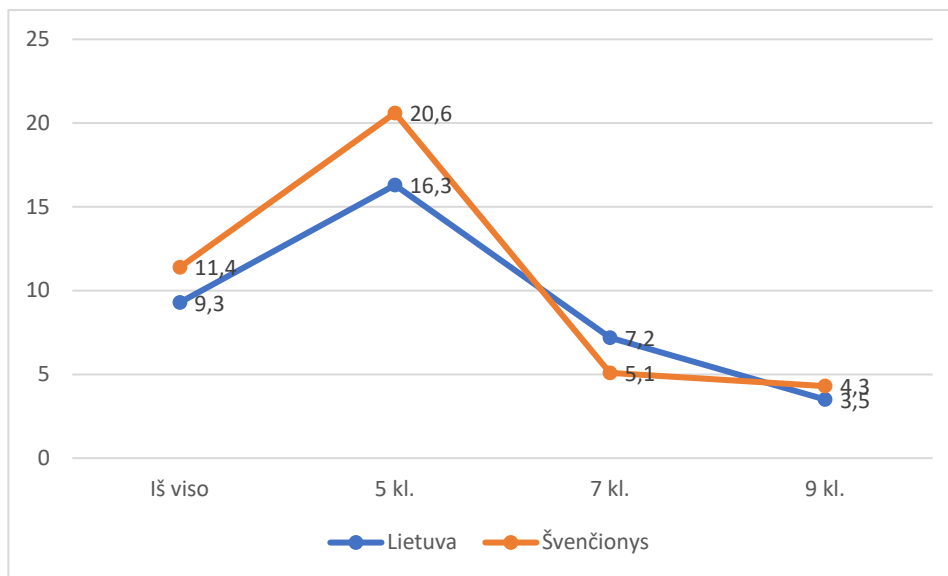
31 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)

Taip pat vaikų buvo klausta, ar važiuodami automobilyje visada segi saugos diržą. Švenčionių r. šiek tiek mažesnė vaikų dalis, lyginant su Lietuvos vidurkiu, segi saugos diržą (atitinkamai 74,4 proc. ir 80,3 proc.) (32 pav.). Švenčionių r., kaip ir visoje Lietuvoje, saugos diržą dažniausiai segi jaunesnio amžiaus mokiniai (5 kl.).

32 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)

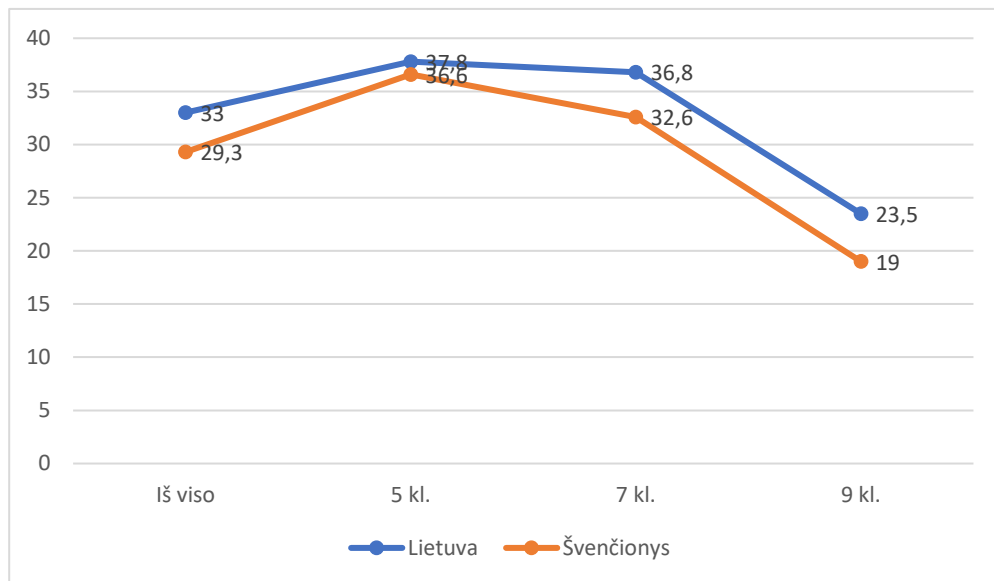
Tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti kokia mokinių dalis važiuodami dviračiu visuomet dėvi šalną. Švenčionių r. mokiniai dažniau renkasi dėvėti šalną (11,4 proc.) nei Lietuvos (9,3 proc.). Saugia kelione dviračiu tiek Švenčionių r. tiek Lietuvoje daugiausiai renkasi jaunesniųjų klasių mokiniai (33 pav.).

33 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, dalis (proc.)

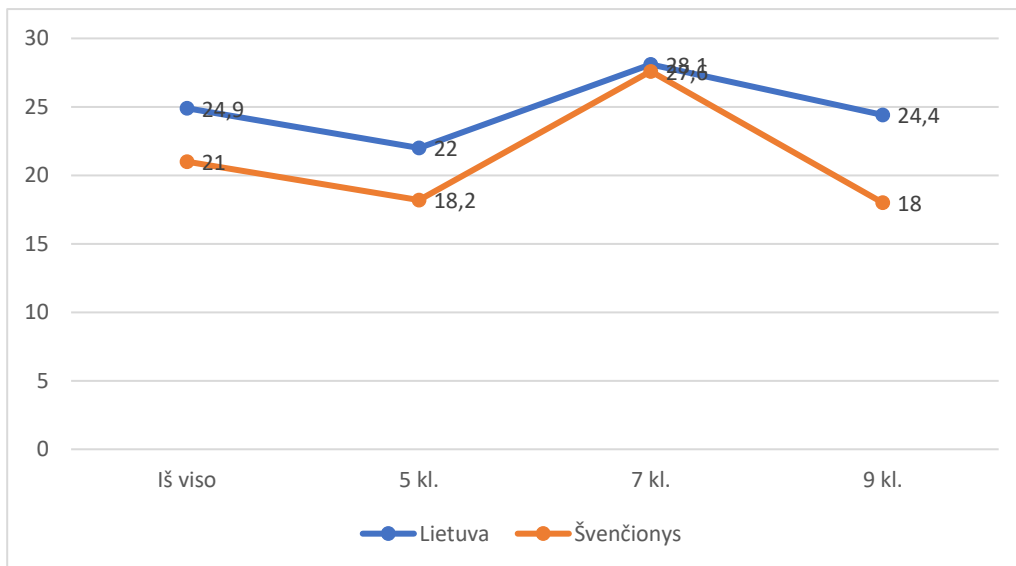
3.5. Patyčios

Tyrimo dalyvavusių vaikų buvo klausiama apie patyčias. Per paskutinius du mėnesius bent kartą 29,3 proc. Švenčionių r. ir 33 proc. visos Lietuvos vaikų patyrė patyčias (iš jų tyčiojosi kiti mokiniai). Didžiausia dalis vaikų (beveik kas trečias), patiriančių patyčias Švenčionių r., mokosi 5 kl., o mažiausiai yra tyčiojami iš 9 kl. mokinių (kas penktas) (34 pav.).

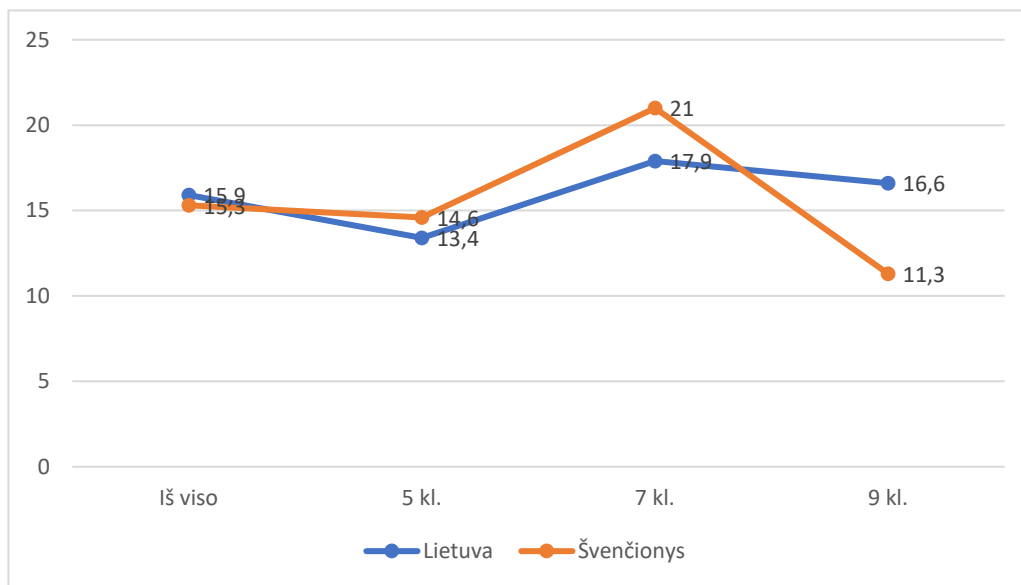
34 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi kiti mokiniai per paskutinius 2 mėnesius, dalis (proc.)

Vaikų buvo klausiama, ar jie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius du mėnesius. Paaikškėjo, kad Švenčionių r. yra šiek tiek mažesnė dalis mokinių, nei bendrai Lietuvoje, besityčiojančių iš kitų. Daugiausia besityčiojančių iš kitų mokinių yra 7 klasėse – kas ketvirtas Lietuvoje (28,1 proc.) ir kas trečias Švenčionių r. (27,6 proc.) (35 pav.).

35 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius 2 mėnesius, dalis (proc.)

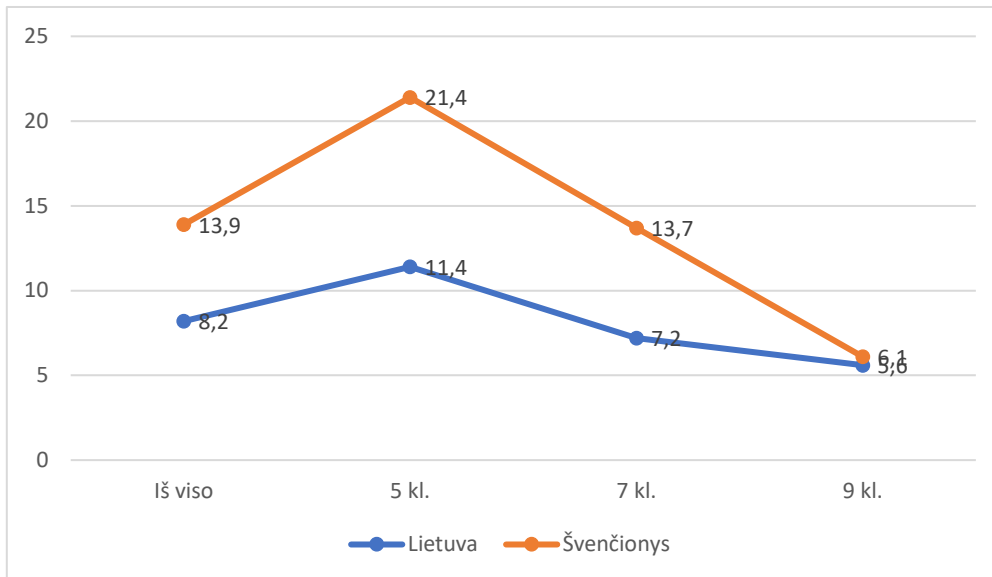
Tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti ar mokiniai patiria patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu. Paaiškėjo, kad tiek Švenčionių r. (15,3 proc.) tiek Lietuvoje (15,9 proc.) yra panaši situacija ir dalis mokinių net tokiu būdu patiria patyčias. Švenčionių r. daugiausiai patyčias patiria 7 klasės mokiniai (21 proc.).

36 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)

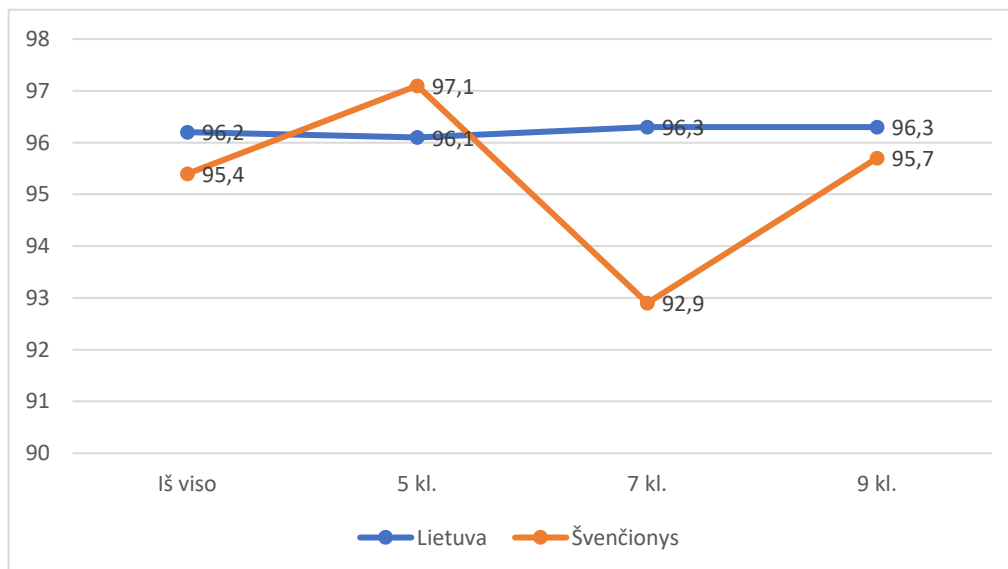
3.6. Saugumas namų ir mokyklos aplinkoje

Mokiniai turėjo atsakyti, ar per paskutinius du mėnesius patyrė tėvų fizinį smurtą. Tėvų smurtą Švenčionių r. patyrė 13,9 proc., o Lietuvoje – mažesnė dalis (8,2 proc.) mokinių (37 pav.). Švenčionių r. didžiausia mokinių dalis, patirianti tėvų smurtą, yra 5 kl. mokiniai (21,4 proc.).

37 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis (proc.)

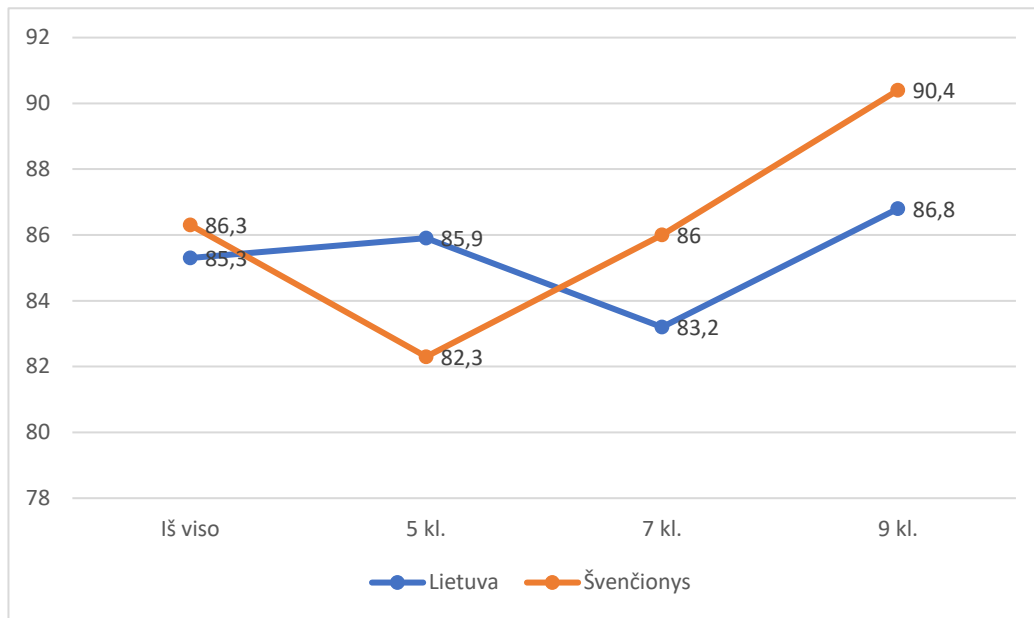
Mokiniai turėjo atsakyti, ar jaučiasi saugūs namų aplinkoje. Net 95,4 proc. Švenčionių r. ir 96,2 proc. visos Lietuvos mokinių jaučiasi saugūs namuose (38 pav.).

38 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.)

Tyrimo metu buvo norima išsiaiškinti ar mokiniai jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje. 85,3 proc. Švenčionių r. ir 86,3 proc. Lietuvos mokinių atsakė besijaučiantys saugūs mokyklos

aplinkoje. Švenčionių r. nesaugiausiai mokyklos aplinkoje jaučiasi 5 kl. mokiniai (82,3 proc.) (39 pav.).

39 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.)

IŠVADOS

- Švenčionių rajono savivaldybėje, mokinių gyvenamosios tyrimo, dalyvavo 497 mokiniai: 267 berniukai (54 proc.), 226 mergaitės (45 proc.);
- Didžioji dalis (63 proc.) apklaustųjų nurodė gyvenantys mieste;
- Didžioji dalis mokinių (69 proc.) nurodė, kad gyvena su abiem tėvais ir (77 proc.) nurodė, jog abu tėvai yra dirbantys;
- Mokiniai turėjo įvertinti pasitenkinimą santykiais šeimoje balais nuo 0 (visai nepatenkintas) iki 10 (labai patenkintas). Švenčionių raj. mokinių pasitenkinimo vidurkis – 9 balai.

Sveikatos vertinimas, išvaizda ir laimingumas

- Pakankamai ir labai laimingų mokinių dalis Švenčionių r. yra net 6,5 proc. didesnė už Lietuvos vidurkį (atitinkamai 79,7 proc. ir 73,2 proc.), 5 proc. mokinių prisipažino, kad yra nelaimingi arba labai nelaimingi. Pačiais laimingiausiais (84,7 proc.) Švenčionių r. save laiko 5 kl. Mokiniai;
- 81,5 proc. Švenčionių r. mokinių savo sveikatą vertina labia gerai ir gerai. Pačiais sveikiausiais save laiko 5 kl. mokiniai – 87,6 proc.;
- Savo išvaizda patenkintų mokinių dalis Švenčionių r. 6,2 proc. didesnė už Lietuvos vidurkį. Švenčionių raj., kaip ir Lietuvoje, 5 kl. mokiniai sudaro didžiąją dalį respondentų, kurie yra labiausiai patenkinti savo išvaizda.

Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis

- Kasdien (su fizinio ugdymo pamokomis) apie 60 min. ir ilgiau sportuoja 51,7 proc. Švenčionių r. ir 38,1 proc. Lietuvos mokinių;
- Kasdien, ne pamokų metu, apie 60 min. ir ilgiau sportuoja 17,7 proc. Švenčionių r. mokinių ir 13,6 proc. Lietuvos mokinių;
- Ypač pasyviai laisvalaikį prie ekranų leidžia 26 proc. Švenčionių r. mokinių, tai šiek tiek viršija bendrą Lietuvos vidurkį (25 proc.).

Mityba ir burnos higiena

- Švenčionių r. kasdien pusryčiauja 40,6 proc., o Lietuvoje – 45,5 proc. mokinių. Didžiausia, kasdien pusryčiaujančių mokinių, dalis tarp Švenčionių r. ir Lietuvos yra 5 kl. mokiniai (atitinkamai 47,8 proc. ir 51 proc.);
- Didžioji dalis Švenčionių r. mokinių nurodė, kad vaisius ir daržoves valgo 2-4 dienų per savaitę dažnumu (29,4 proc. taip dažnai valgo vaisius, 27,2 proc. – daržoves). Lyginant pagal klases, didžiausia respondentų dalis, valganti, bent kartą per dieną, vaisius mokosi 5 kl., o didesniu daržovių vartojimu pasižymi 7 kl. mokiniai;
- Švenčionių r. mokiniai saldumynus dažniausiai renkasi 2-4 kartus per savaitę (29,4 proc.) Dažniau nei kartą per dieną saldumynus, tiek Švenčionių r. tiek bendrai Lietuvoje, vartoja 7 kl. mokiniai;

- Vaisvandenių Švenčionių rajono moksleiviai dažniausiai vartoja kartą per savaitę (22,7 proc.). Bent kartą per dieną gazuotus saldžiuosius gėrimus renkasi daugiau Švenčionių r. mokslievių (16,4 proc.) nei Lietuvos (10,6 proc.). Vaisvandenių labiau linkę vartoti vyresniųjų klasių moksleiviai;
- Išanalizavus energinių gėrimų vartojimo dažnį paaiškėjo, kad 58,1 proc. rajono mokinių visiškai jų nevartoja, o kartą per savaitę renkasi 20,7 proc. Švenčionių r. ir 16,9 proc. Lietuvos mokinių. Energinis gėrimus dažniau linkę vartoti vyresniųjų klasių mokiniai;
- 44,3 proc. tirtų Švenčionių r. mokinių, o Lietuvoje 36,7 proc. mokinių, kurie papildomai nededa druskos į jau paruoštą maistą. Lietuvos mastu dažniausiai papildomai nevartoja druskos 5 kl., o Švenčionių r. 9 kl. mokiniai;
- 54,7 proc. Švenčionių r. mokinių valosi dantis kelis kartus per dieną, tuo tarpu Lietuvos vidurkis kiek didesnis (57 proc.).

Rizikingas elgesys

- Per paskutinius 12 mėn. bent kartą tabako gaminius rūkė 8,9 proc. Švenčionių r. mokinių ir 12,7 proc. Lietuvos mokinių. Švenčionių r. tabaką rūkantys mokiniai lanko 9 kl. (rūko 16,4 proc. devintokų);
- Per paskutinius 12 mėn. bent kartą elektronines cigaretes ir panašius elektroninius įtaisus naudojo 17,2 proc. Švenčionių r. mokinių ir 20,1 proc. Lietuvos mokinių. Švenčionių r. ir Lietuvoje didžiausia tokių mokinių dalis lanko 9 kl.;
- Kas penktas Švenčionių r. ir kas aštuntas Lietuvos mokinys nurodė, kad per paskutinius 12 mėn. bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus. Alkoholinius gėrimus daugiau vartojo vyresnio amžiaus mokiniai: per paskutinius 12 mėn. Švenčionių r. alkoholį vartojo 27,7 proc., Lietuvoje – 40,4 proc. 9 kl. mokinių, o per paskutines 30 d. – 18,3 proc. Švenčionių r. ir 20,4 proc. Lietuvos 9 kl. mokinių
- Švenčionių r. bent kartą per savo gyvenimą kanapes vartojo 1,5 proc. mokinių. Švenčionių r. kanapių vartojimo rodiklis šiek tiek daugiau nei dvigubai mažesnis nei Lietuvos vidurkis.
- Kitas narkotines medžiagas, išskyrus kanapes, Švenčionių r. bent kartą per savo gyvenimą vartojo 1,8 proc. mokinių, šis rodiklis beveik nenusileidžia bendram šalies vidurkiui 2,1 proc.

Saugus elgesys kelyje

- Lietuvoje atšvaitus nešioja kas ketvirtas vaikas (25,6 proc.), Švenčionių r. savo saugumu mokiniai rūpinasi labiau (32,8 proc.) Daugiausia atšvaitus tiek Lietuvoje, tiek Švenčionių r. nešioja jaunesnio amžiaus mokiniai (5 kl.), mažiausiai – vyresniųjų klasių mokiniai.
- Švenčionių r. 74,4 proc., o Lietuvoje 80,3 proc. mokinių važiuodami automobilyje visada segi saugos diržą. Švenčionių r., kaip ir visoje Lietuvoje, saugos diržą dažniausiai segi jaunesnio amžiaus mokiniai (5 kl.).
- Važiuojant dviračiu visuomet dėvėti šalną labiau renkasi Švenčionių r. mokiniai (11,4 proc.) nei Lietuvos (9,3 proc.). Saugia kelione dviračiu tiek Švenčionių r. tiek Lietuvoje daugiausiai renkasi jaunesniųjų klasių mokiniai.

Saugumas namų aplinkoje

- 13,9 proc. mokinių, per paskutinius du mėnesius, sakosi patyrę fizinį tėvų smurtą. Bendrai Lietuvoje tokių smurtą patiriančių mokinių buvo mažesnė dalis –8,2 proc. Švenčionių r. didžiausia mokinių dalis, patirianti tėvų smurtą, yra 5 kl. mokiniai.

Patyčios mokykloje

- Per paskutinius du mėnesius 29,3 proc. Švenčionių r. ir 33 proc. visos Lietuvos vaikų patyrė patyčias (iš jų tyčiojosi kiti mokiniai). Didžiausia dalis vaikų (beveik kas trečias), patiriančių patyčias Švenčionių r., mokosi 5 kl., o mažiausiai yra tyčiojami iš 9 kl. mokinių (kas penktas).
- Besityčiojančių iš kitų mokinių daugiausiai yra 7 klasėse – kas ketvirtas Lietuvoje (28,1 proc.) ir kas trečias Švenčionių r. (27,6 proc.).
- Per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu 15,3 proc. Švenčionių r. mokinių yra patyrę patyčias. Tokiu būdu Švenčionių r. daugiausiai patyčias patiria 7 klasės mokiniai.